

14. Закон України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 р. № 606-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 24. – Ст. 207.
15. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)» від 04.11.2010 р. № 2677-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2677-17>.

УДК 340.111: 378(477)

КЛЮЧОВА КАТЕГОРІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Мартинов М.П., аспірант

Запорізький національний університет

У статті встановлено, що визначення поняття «юридична освіта» необхідне для повного і чіткого розуміння предмета адміністративно-правового регулювання у відповідній сфері. З'ясовано, що у законодавстві України відсутнє поняття «юридична освіта», розкрито основні підходи до його осмислення на рівні доктрини, сформульоване таке визначення.

Ключові слова: просвіта, освіта, вища освіта, адміністративно-правове регулювання, юридична освіта.

Мартинов Н.П. КЛЮЧЕВАЯ КАТЕГОРИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПРЕДМЕТА АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ЮРИДИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье установлено, что определение понятия «юридическое образование» необходимо для полного и четкого понимания предмета административно-правового регулирования в соответствующей сфере. Выяснено, что в законодательстве Украины отсутствует понятие «юридическое образование», раскрыты основные подходы к его осмыслению на уровне доктрины, сформулировано такое определение.

Ключевые слова: просвещение, образование, высшее образование, административно-правовое регулирование, юридическое образование.

Martinov M.P. THE MAIN CATEGORY OF THE SUBJECT OF ADMINISTRATIVE LEGAL REGULATION IN THE FIELD OF LEGAL EDUCATION / Zaporizhzhya national university, Ukraine

The article deals with the problem of the definition of "legal education". It is necessary for a full and clear understanding of the subject of administrative and legal regulation in field of legal education. It was found that the legislation of Ukraine has no notion of "legal education". The author revealed the main approaches to understanding this notion at the level of doctrine and formulated this definition.

Key words: enlightenment, education, higher education, administrative legal regulation, legal education.

Успішний розвиток суспільства передбачає своєчасне і адекватне змінам у навколишньому світі визначення змісту та пріоритетів реформування освіти в цілому і юридичної освіти зокрема. Адже освіта як соціальний інститут покликана забезпечити людей знаннями необхідної якості та обсягу для їх повноцінного функціонування і прогресу суспільства. Юридичні знання в цьому зв'язку виступають найбільш оптимальним з відомих на сьогодні інструментів, використання якого гарантує впорядкованість і цілеспрямованість соціального поступу.

На рівні галузевого права, зокрема адміністративного, конкретизуються завдання як юридичної освіти, так і норм права, що розкривають її зміст, врегульовують порядок її здобуття, підвищення кваліфікації тощо. В якості прикладу інструментальної дії позитивного права концептуально проаналізуємо сучасну нормативно-правову базу, яка дає змогу в контексті відповідей на виклики часу утверджувати новітні стандарти освіти в Україні, у т. ч. через їх адаптацію до вимог Болонського процесу. Відомо, що частка норм адміністративного права в цьому правовому масиві є визначальною, тому актуальним стає вивчення цих норм, що, у першу чергу, вимагає забезпечення чіткості і повноти під час оперування термінами. У цьому зв'язку найбільш нагальним вважаємо визначення терміна «юридична освіта».

Велика кількість наукових праць вітчизняних учених-юристів присвячена проблемам юридичної освіти і адміністративно-правового регулювання нею – В. Авер'янова, М. Дамірлі, В. Журавського, В. Зайчука, М. Козюбри, О. Копиленка, Г. Мурашина, Н. Нижник, Ю. Оборотова, Н. Оніщенко, П. Рабіновича, О. Скакун, О. Тихомирова, І. Усенка, Ю. Шемшученка та ін. Питання освіти широко досліджують також вчені неюридичних спеціальностей Б. Андрусишин, В. Андрущенко, Г. Грабовська, С. Загородній, Є. Краснякова, Ю. Кузьменко, С. Ніколаєнко та багато інших. Серед зарубіжних дослідників проблем освіти слід назвати Г. Дорохову, Є. Железову, І. Рожкова, В. Сирих, І. Стенгерса, Р. Таллер, Т. Трошкіну, В. Шкатуллу та інших. Утім низка питань організаційно-правових засад юридичної освіти як об'єкта впливу адміністративного права, зокрема поняття «юридичної освіти», залишилися поза належною увагою вчених, а тому потребують свого подальшого дослідження.

Усе вищевикладене, зумовило *мету* статті в такому формулюванні – дослідження поняття «юридична освіта» та визначення його місця в предметі адміністративно-правового регулювання в сфері юридичної освіти.

У преамбулі закону України «Про освіту» від 23.05.1991 р. вказано, що освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Її метою є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями [1].

Згідно з абзацем 2, ч.1, ст.1 закону України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р., вища освіта – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації [2].

У перших двох пунктах першого розділу «Національної доктрини розвитку освіти», затвердженої указом Президента України № 347 від 17.04.2002 р., зазначається, що освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [3]. У соціально-економічному розвитку суспільства знання перетворюються на основну рушійну силу [4, 65].

Отже, наведені законодавчі визначення поняття «освіти» надто узагальнені і не містять усіх потрібних ознак у собі. Вища освіта є освітнім рівнем. Аналіз змісту вищезазначених нормативно-правових актів виявляє, що ознаки освіти як об'єктивного соціального явища винесені за межі поняття, деталізуючись у її меті і завданнях. Схожість цих понять багато в чому обумовлюється правилами юридичної техніки та єдиним підходом, що був використаний юристами про формулюванні поняття. У них простежується так званий знання-орієнтований підхід до визначення сутності змісту освіти, коли поняття розкривають через акцентування уваги на знаннях як відображенні духовного багатства людства, накопиченого в процесі пошуків та історичного досвіду [5, 7]. А. Луначарський відзначав, що наше слово «освіта» походить від слова «образ», з цього слідує таке: в освіченої людини домінує подоба людська [5, 11].

Таким чином, необхідно звернутися до аналізу доктринальних понять «освіта» і «юридична освіта», які завжди дають можливість ширше розкрити зміст проблеми, що досліджується.

Існування і співвідношення понять «освіта» і «професійна освіта» дають можливість зрозуміти, що різниця між ними полягає в глибині знань в окремій сфері, у нашому випадку – у юридичній. Освіта може бути загальною середньою, а професійна юридична освіта – лише вищою, яка відзначається спеціалізацією, поглибленим вивченням юридичної науки, її окремого напрямку. У такому співвідношенні поняття «освіта» відповідає поняттю «просвіта»,

можливо «юридична просвіта» (якщо людина в загальних рисах оволоділа юридичною наукою), «професійна юридична освіта» – власне поняттю «освіта».

Професійна освіта – це форма отримання професійної підготовки (професійних знань і навичок, які дають можливість особі належним чином здійснювати певні дії, виконувати роботу), важливий етап у духовному становленні особистості та її гармонійному розвитку [6, 34-36], де розвиток – це процес збільшення можливостей соціальної системи в задоволенні своїх потреб, потреб своїх підсистем, компонентів та елементів, зменшення обмеження ресурсів та підвищення якості існування, що реалізується, як правило, через інноваційні процеси. Тенденцією розвитку державного управління стає її подальша гуманізація [7, 89], тобто підвищення якості життя і збагачення внутрішнього світу людини за допомогою ухвалення виважених правильних управлінських рішень. У науковій літературі наголошується, що розвиток повинен бути сталим. Сталість полягає в гармонізації продуктивних сил, забезпеченні задоволення необхідних потреб всіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відтворення цілісності навколишнього природного середовища, створення можливості для рівноваги між його потенціалом і вимогами людей різних поколінь [8, 78].

С. Погребняк використав термін «юридична освіта» в трьох значеннях: 1) як частину правової культури юриста, процес передавання та засвоєння знань про державу і право, сприйняття головних правових цінностей; 2) як систему навчальних закладів, які готують юристів; 3) як різновид професійної освіти, який є оволодінням необхідними знаннями і навичками з професії юриста та юридичної спеціальності [9, 44-46].

На думку С. Гусарєва і О. Тихомірова, правова освіта – це структурний компонент освіти в Україні, процес набуття правових знань, навичок та вмінь, формування поваги до права, закону, прав і свобод людини, відповідних правових орієнтацій та оцінок, правових поведінкових установок та мотивів правомірної поведінки тощо. Ці вчені підкреслюють, що правова освіта є обов'язковим елементом навчально-виховного процесу в дошкільних виховних, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладах, організаціях підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів [10, 119-120].

Таким чином, С. Гусарєв, С. Погребняк та О. Тихоміров звертають увагу на функціонально-інституційний аспект поняття «юридична освіта» і підкреслюють, що юридична освіта становить собою процес зі здобуття правових знань та підвищення їх рівня за посередництва спеціальних освітніх установ.

В Україні система юридичної освіти утворена насамперед вищими навчальними закладами. Така практика є характерною для будь-яких інших країн, що обумовлено концепцією освіти людини, відповідно до якої початкова і середня освіта є загальною чи спеціальною (здебільшого для робочих спеціальностей), а вища освіта – виключно спеціальна. Тому, говорячи про юридичну освіту, необхідно мати на увазі, що йдеться про вищий рівень.

За В. Огаренком, вища освіта є фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства, вона виступає гарантом індивідуального розвитку, плекає інтелектуальний, духовний та виробничий потенціал суспільства [5, 5]. Основним завданням вищої юридичної освіти є підготовка високоінтелектуальної особистості, патріота української держави, високорозвиненого ерудита, гуманного служителя закону з підвищеним відчуттям справедливості [11, 37].

Водночас варто підкреслити, що вища юридична освіта є одним з рівнів юридичної освіти в цілому. Окрім зазначеного рівня виділяють також післядипломну юридичну освіту, яка існує у формі підвищення кваліфікації юристів, аспірантуру і докторантуру як найвищий рівень професійної освіти, самоосвіту громадянина, хоча в цьому розумінні ми швидше говоримо про правову просвіту [12, 259-260]. Отже, три зазначені рівні юридичної освіти складають відповідно основу трьох окремих її визначень.

О. Скакун також дотримується точки зору, що юридична освіта, у першу чергу, є освітою вищою. Вона визначає юридичну освіту як систему правових знань, поглядів, переконань, здобутих унаслідок навчання і самоосвіти людини в галузі юриспруденції, що формує її як громадянина, здатного до професійно-правової діяльності. При цьому завданням професійної юридичної освіти є навчання студентів юридичної технології, вмінню розібратися в структурі

права, способах юридичної техніки, вирішенню на цій основі питань юридичної кваліфікації [13, 65].

Таке визначення можна вважати достатньо повним, окрім тієї частини, де робиться висновок, що юридичне навчання і самоосвіта формують громадянина. На нашу думку та відповідно до норм чинних законів України, результат вивчення юриспруденції жодним чином не впливає на наявність чи відсутність громадянства в людини. Хоча обіймання посад у державних органах і вимагає наявності в претендента громадянства нашої держави.

А. Лігоцький у своєму визначенні поняття «правова освіта» робить акцент на її загальносоціальному аспекті. На його думку, правова освіта є основою духовного, соціально-економічного та культурного розвитку суспільства і ґрунтується на засадах гуманізму та демократії, що спрямовується на забезпечення професійної самореалізації особистості, підвищення гнучкості в різнорівневій підготовці фахівців, соціальної значущості та престижу знань [14, 36]. В. Анрейцев вказав, що правнича освіта – це певна галузь людської діяльності, соціально-правова цінність, відповідна система правовідносин, правового регулювання з наявним організаційно-структурним, функціонально-процедурним, економічним, науково-технічним, навчально-методичним забезпеченням та механізмом соціально-правового гарантування, що дає підстави стверджувати про існування і функціонування відповідної галузі знань, навчальної дисципліни, науки та галузі права і законодавства [15, 45].

Цікаво, що А. Лігоцький, В. Анрейцев та деякі інші вчені оперують поняттям «правова, правнича освіта», уникаючи слів «юридична освіта», що, на їхню думку, зумовлюються необхідністю більш точного визначення предмета вивчення – права, яке має низку значень. Хоча в цілому це синонімічні поняття. Крім того, їх визначення значною мірою відображають застосування культурологічного підходу, який враховує соціокультурні фактори, що формують особистість правника [5, 8].

З вищезазначеного вбачається, що зміст та обсяг поняття «юридичної освіти» як категорії мислення та об'єктивного явища залежить від багатьох чинників: її історії, організації та організаторів, правової системи, загальних освітніх завдань і мети, конкретної епохи та її власних складових. Юридична освіта – це галузь освіти, складова більш загальної правової освіти, галузь вищої освіти, фундамент юридичної професії, запорука професійної компетентності правника, середовище формування нового покоління правників, один з інструментів реалізації соціальної функції права, критерій соціальної стратифікації, специфічний вид підприємницької діяльності, шлях розбудови політичної кар'єри, спосіб реалізації особистих амбіцій тощо [16, 132].

Вбачається, що при визначенні поняття «юридична освіта», окресленні мети і завдань, способів і процедури здобуття юридичної освіти необхідно робити акцент на індивідуальних особливостях людини, застосовувати особистісно-орієнтований підхід. Оскільки, як вказується в науковій літературі, цей підхід забезпечує волю вибору змісту освіти з метою задоволення духовних і фізичних потреб людини, гуманне ставлення до особистості, яка розвивається, становлення її індивідуальності і можливості самореалізації в культурно-освітньому просторі. У рамках такого підходу І. Лернер і М. Скаткін вказують, що освіта – це педагогічно адаптована система знань, навичок і вмінь досвіду творчої діяльності і емоційно вольового ставлення, засвоєння якого покликане забезпечити формування всебічно розвиненої особистості, підготовленої до відтворення розвитку матеріальної і духовної культури суспільства [5, 8-9].

Отже, у законодавстві відсутнє поняття «юридична освіта». Тому дуже актуальними для юридичної освіти залишаються слова В. Андрущенко: «Формування правового поля освіти – одне з найбільш актуальних завдань, функціонування розвитку та реформування цієї галузі в трансформаційний період» [17, 91].

Узагальнюючи доктринальні визначення поняття, що були досліджені, вбачається за необхідне, по-перше, визначати юридичну освіту як правовідносини (з усіма їх елементами і змістом, відповідно до специфіки відносин зі здобуття юридичної освіти) [18], що складаються між здобувачем правових знань і суб'єктами, які забезпечують навчальний процес, а, по-друге, виділяти і в подальшому використовувати поняття «юридична освіта» у вузькому і в широкому значеннях.

У вузькому значенні під юридичною освітою варто розуміти правовідносини суб'єктів освітньої діяльності, у яких одна сторона (як правило, вищий навчальний заклад) надає освітні послуги, а інша сторона (студент) споживає ці послуги у вигляді засвоєння знань, вмінь і навичок застосовувати на практиці та вдосконалювати свої правові знання і мислення.

Широке розуміння поняття «юридичної освіти» вимагає включення до його змісту як вищої юридичної освіти, так і юридичної просвіти, тобто отримання правових знань, вмінь, навичок загального характеру (у загальному середньоосвітньому навчальному закладі, і/або в інших закладах, що надають освітні послуги, і/або шляхом самоосвіти), а також підвищення кваліфікації юриста і здобуття наукової професійної кваліфікації найвищих рівнів.

Таким чином, визначення поняття «юридична освіта» вимагає враховувати зміст освітніх стандартів вищого і загально середнього рівнів, а також стандартів звичайного підвищення юридичної кваліфікації та найвищої професійної (наукової) кваліфікації в сфері юриспруденції, що встановлюються і дотримання яких забезпечується державою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. № 2984 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg=2984-14>
3. Національна доктрина розвитку освіти, затв. указом Президента України № 347 від 17.04.2002 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=347%2F2002>
4. Іванова В.В. Тенденції зростання ролі освіти й інформації у формуванні знань на сучасному етапі розвитку економіки / В.В. Іванова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 11. – С. 62–69.
5. Огаренко В.М. Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг: [монографія] / В.М. Огаренко. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 328 с.
6. Булик І. Детермінація явища «професійна підготовка» / Ірина Булик // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 1. – С. 33–36.
7. Пахомова Т. Сучасні тенденції розвитку системи державного управління / Т. Пахомова // Юридический вестник. – 2006. – № 2. – С. 89–95.
8. Шаповалова О.В. Про законодавче забезпечення вимог сталого розвитку / О.В. Шаповалова // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2002. – № 3. – С. 77–84.
9. Юридична деонтологія: [підручник] / В.Д. Ткаченко, С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов та ін. / за ред. В.Д. Ткаченка. – Х.: Одиссей, 2006. – 256 с.
10. Гусарев С.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): [навч. посіб.] / С.Д. Гусарев, О.Д. Тихомиров. – К.: Знання, 2008. – 495 с.
11. Усатий Г. Шляхи підвищення якості навчання у юридичних вузах / Г. Усатий // Економіка. Фінанси. Право. – 2001. – № 8. – С. 36–38.
12. Анісімова М.Ф. Реформування юридичної освіти – необхідна складова виконання державних зобов'язань перед Радою Європи щодо забезпечення прав людини у процесі проведення судової реформи / М.Ф. Анісімова // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2000. – № 2. – С. 252–262.
13. Скаун О.Ф. Юридическая деонтология: [учебник] / Ольга Фёдоровна Скаун. – Х.: Эспада, 2002. – 504 с.
14. Лігоцький А. Система правової освіти: пошуки і здобутки / А. Лігоцький // Право України. – 1997. – № 9. – С. 36–38.
15. Андрейцев В. Сучасна правнича наука та освіта: на шляху до болонського процесу / Володимир Андрейцев // Вища школа. – 2005. – № 3. – С. 36–54.

16. Бігун В. Юридична освіта в Україні та США / В'ячеслав Бігун // Юридичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 132–136.
17. Андрусишин Б. Освітнє право України: проблеми та перспективи / Богдан Андрусишин // Юридичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 91–100.
18. Козлов Ю.М. Административные правоотношения: [монография] / Юрий Маркович Козлов. – М.: Юрид. лит., 1976. – 184 с.

УДК 342.9: 340.111: 352(477)

ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ КОНТРОЛЮ, ЙОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПРАВОВИМИ ПОНЯТТЯМИ. ОСОБЛИВІСТЬ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Матвієнко П.Д., голова

Запорізька обласна рада

У статті автор здійснює розгляд ознак контролю, співвідносить його із суміжними правовими поняттями та наводить його визначення, а також характеризує особливості контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права України.

Ключові слова: контроль, заходи, нагляд, орган, перевірка, місцеве самоврядування.

Матвієнко П.Д. ПОНЯТИЕ, ПРИЗНАКИ КОНТРОЛЯ, ЕГО СООТНОШЕНИЕ СО СМЕЖНЫМИ ПРАВОВЫМИ ПОНЯТИЯМИ. ОСОБЕННОСТЬ КОНТРОЛЯ ЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ КАК СУБЪЕКТОВ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАИНЫ / Запорожский областной совет, Украина

В статье автор осуществляет рассмотрение признаков контроля, соотносит его со смежными правовыми понятиями и дает ему определение, а также характеризует особенности контроля за деятельностью органов местного самоуправления как субъектов административного права Украины.

Ключевые слова: контроль, меры, надзор, орган, проверка, местное самоуправление.

Matvienko P.D. CONCEPT, SIGNS OF CONTROL AND IT'S RELATION WITH RELATED LEGAL CONCEPTS. FEATURE OF CONTROL BY ACTIVITY OF BODIES OF LOCAL GOVERNMENT AS SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE / Zaporizhzhia regional council, Ukraine

The author provides review signs monitoring, correlates it with the related legal concepts and gives it definition, and describes the features of control over the activities of local governments as agents of the administrative law of Ukraine.

Key words: control, measures, supervision, body, checking, the local government.

Проблематика контролю привертала увагу вчених-юристів і зокрема вчених-адміністративістів у різні історичні періоди. У дореволюційний період, в основному, контроль розглядався переважно як спосіб забезпечення законності у державному управлінні. Так, наприклад, І.Т. Тарасов контроль розглядав як “спосіб забезпечення правильності та закономірності в діяльності адміністрації” [1, 269; 2, 105-108]. При цьому контроль, на думку І.Т. Тарасова, представляв собою різновид т.з. “репресивного способу забезпечення”, який, “поряд із звітністю та ревізією, відповідальністю мав значення умов, які забезпечували правильність і закономірність у сфері діяльності адміністрації та поліції” [3, 182; 1, 270]. Цікавим є те, що вчений-адміністративіст приділяв увагу організації контролю у вищезазначеній сфері, розглядаючи її як постійне спостереження за об'єктами управління у всіх сферах їх службової діяльності й виокремлюючи серед зовнішніх його форм – перевірки, інспектування, нагляд тощо [4, 6-15; 1, 271]. І.Т. Тарасов аргументовано доводив те, що в законодавстві відсутні були чітко закріплені форми контролю, процедури та наслідки його реалізації, відсутнім було також розмежування зовнішнього та внутрішнього контролю (хоча більш дієвим вважався зовнішній різновид), деякі органи управління взагалі перебували поза сферою контролю, що в цілому і дозволило вченому-адміністративісту вести розмову про численні проблеми в законодавстві та правозастосуванні, пов'язані з контролем [1, 271-272; 3, 197]. Саме в дореволюційний період у правовій доктрині переважав суто теоретичний підхід до проблематики контролю, “державна